

โสมขยา ธนังกุล. (2558, ตุลาคม) “คนที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุสู่มรดกโลก”
สารนครศรีธรรมราช. 45(10) : หน้า 78-80.

คนที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุ สู่มรดกโลก

โสมขยา ธนังกุล

ในฐานะผู้เขียนเรื่องนี้ มิใช่คนนครฯ ทั้งยังเคยไปกราบพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช เพียงครั้งเดียวในชีวิต ขอเสนอความคิดเรื่องเบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุสู่มรดกโลก ในมุมมองของคนที่เกี่ยวข้องไปตามที่ต่างๆ เพื่อนำเรื่องราวทางศิลปวัฒนธรรมมาถ่ายทอดบนหน้ากระดาษ

ด้วยแนวคิดที่ว่า “ภายใต้ฟ้าไม่มีสิ่งใดยิ่งใหญ่ เกินไปกว่าความสามารถของมนุษย์”

เพราะไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม จิตรกรรมต่างๆ ล้วนเกิดจากสองมือของมนุษย์ ชาวบ้านหลายถิ่นในประเทศไทยโชคดี ที่มีโบราณสถานเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพชน อยู่ทีละชุมชนหลังจะมีปณิธานรักษาสถาปัตยกรรมอันล้ำค่าเหล่านั้นไว้ให้ลูกหลานได้นานเพียงไร ในบางท้องถิ่นที่มีสมภารพบเจตีย์โบราณเพื่อนำสถานที่ไปสร้างสนามกีฬา เมื่อเราได้ยินได้ฟังแล้วเสียดายจนน้ำตาแทบไหลแต่ก็ทำอะไรไม่ทันด้วยเรานั้นมิใช่คนในพื้นที่ ในกรณีพระบรมธาตุยังคงความงามสง่าเหนือกาลเวลาได้นั้นบรรดาชาวไทยทั้งประเทศต้องขอบคุณชาวนครฯ ที่อุทิศสละรักษาพระบรมธาตุฯ จนมีวันนี้...วันที่ประเทศไทยจะได้แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมเป็นแห่งที่ ๔ ซึ่งเป็นแห่งเดียวที่ยังมีชีวิตจิตวิญญาณการเคลื่อนไหว

แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย

๑. เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร (พ.ศ.๒๕๓๔)
๒. นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (พ.ศ.๒๕๓๔)
๓. แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง (พ.ศ.๒๕๓๕)

หมายเหตุ แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติในประเทศไทย ได้แก่

๑. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร (พ.ศ.๒๕๓๔)
๒. ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่นเรศวร (พ.ศ.๒๕๔๘)

เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานในวิหารเขียน และวิหารโพธิ์ลังกา วัดพระบรมธาตุฯ รู้สึกประทับใจในความรักหวงแหนสมบัติของแผ่นดินที่ฉายออกมาทางสีหน้าและแววตาของภัณฑารักษ์ผู้มีใช้วิชาการ แต่มีความมุ่งมั่นในการรักษาทรัพย์สินอันล้ำค่าที่พุทธสาวกนำมาถวายเป็นพุทธบูชา จากสมบัติซึ่งชาวบ้านนำมา “ขึ้นธาตุ” ด้วยความศรัทธา พัฒนามาเป็น “ศรีธรรมราชพิพิธภัณฑสถาน” อันเป็นสาขาของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ.๒๕๔๐

โสมขยา ธนังกุล. (2558, ตุลาคม) “คนที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุสู่มรดกโลก”
สารนครศรีธรรมราช. 45(10) : หน้า 78-80.

ในจังหวัดที่ข้าพเจ้าเติบโตมา มีโบราณสถานซึ่งกรมศิลปากรไปขึ้นทะเบียนไว้หลายแห่ง ทุกแห่งไม่เป็นที่สนใจของคนท้องถิ่นเท่าใดนัก หากเรามองวัดเป็นเพียงสถานที่ทำบุญโดยไม่เห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษอุทิศชีวิตเพื่อรังสรรค์ศิลปกรรมอันล้ำค่าไว้เป็นพยาน ในวันนี้ข้าพเจ้า

โบราณสถานเหล่านี้ก็มีแต่จะเสื่อมถอยค่อยให้กาลเวลามาทลายโดยไม่เหลือใครใส่ใจจะอนุรักษ์เอาไว้ให้ชาติเมื่อข้าพเจ้าได้ฟังเรื่องพ่อท่านปานเดินเท้าจากกรุงเทพฯ ไปนครฯ ต้องรอนแรมอยู่หลายทิวาราตรีเพื่อจะมารณะพระบรมธาตุ ข้าพเจ้าเกิดความศรัทธาพระบรมธาตุฯ อย่างแรงกล้าทั้งๆ ยังไม่เคยได้มาเลย จนกระทั่งมีโอกาสได้มากราบจึงทราบว่าชาวนครฯ ได้ก่อตั้ง “ชมรมรักวัดพระบรมธาตุ” และช่วยกันผลักดันให้พระบรมธาตุเป็นมรดกโลก งานนี้มีความเกี่ยวข้องกับเอกสารวิชาการและการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบวัดหลังการจัดเสนาผู้เกี่ยวข้อง ต้องขอแสดงความชื่นชมกลุ่มผู้เสนอโครงการที่มีได้คำนึงถึงผลประโยชน์เฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม หากแต่พิจารณาถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นอันดับแรก

ในส่วนของการประวัติศาสตร์และนักวิชาการได้ช่วยกันจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการนำเสนอให้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลกโดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) รายงานฉบับนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๑. กำหนดเค้าโครงเอกสาร
๒. ศึกษาภูมิหลังของแหล่งมรดกโลกและความคาดหวังภายหลังได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
๓. การเรียบเรียงเอกสาร ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ในขั้นตอนการเรียบเรียงเอกสารนี้แสดงถึงความตั้งใจในการทำงานแบบมีเป้าหมายชัดเจนของคณะทำงานสังเกตได้จากการกำหนดแผนงานรายเดือน เช่น ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๕ จัดทำเค้าโครงเอกสารภาษาไทย เดือนมกราคม ๒๕๕๖ จัดส่งมณฑลระดับชาติ เดือนกุมภาพันธ์-เดือนมิถุนายน ต้องเรียบเรียงเอกสารเดือนละกี่บทๆ ต้องเป็นไปตามนั้น เพื่อให้รายงานเสร็จทันตามกำหนด

แต่แผนงานทั้งหมดจะสวยหรูปานใดก็ไปไม่ได้ หากขาดความเอาใจใส่จริงจังตั้งใจ แต่จากการที่ข้าพเจ้าไปเห็นด้วยสองตาของตนเอง ท่านประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ผศ.ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ นิยมทำงานล่วงเวลาโดยไม่มีค่า โอ.ที. ทั้งที่ท่านนั้นเกษียณแล้ว ได้แต่ใจจากเมืองนครฯ ที่มีคนดีเช่นนี้ และอดสะท้อนใจมิได้ว่า ในจังหวัดของข้าพเจ้านั้น สิ่งดีงามหลายอย่างต่างสาบสูญไปก่อนกาลอันควร เพราะคนส่วนใหญ่ไม่สนใจ ไม่สามัคคี และไม่มีแนวคิดในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมรวมทั้งมรดกทางธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น ยอมให้หมู่บ้านจัดสรรปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำคลองอันเคยนำมาอง

เมืองอันเคยมาอยู่จึงต้องมัวหมองไปในเวลาไม่กี่สิบปี ตัวข้าพเจ้าหนีไปอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งทางภาคอีสาน เจองานบุญประเพณีที่ถูกบิดเบือนเป็นเทศกาลปลดปล่อยปีศาจสุรา พลอยหมดศรัทธาไปทั้งจังหวัด ครั้นจะกลับไปอยู่บ้านก็ไม่มีงานประเพณี เพราะคนท้องถิ่นย้ายกันไปหมด คนพวกไหนก็ไม่รู้ มาอยู่กันเต็มหมู่บ้านจัดสรรอันมีสังคมแบบตัวใครตัวมัน งานประเพณีมีไปแบบแกนๆ ประเพณีบางอย่างต้องใช้พื้นที่มากหากอยากจะทำจะต้องไปเล่นในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีสภาพการอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่ดีกว่ากันเท่าใด สังเกตได้จากการจัดทำหนังสือที่ระลึกครบรอบ...ปีของจังหวัด ยังต้องไปเชิญคนจังหวัดอื่นมาทำทั้งเล่ม เป็นเหตุให้ช่างฝีมือระบือนามตกสำรวจไปหลายคน ก็ใครเล่าจะรู้ดีเท่าคนภายในจังหวัดซึ่งมีแต่ปล่อยให้งานอนุรักษ์ตกเป็นหน้าที่ของนักวิชาการวัฒนธรรม (ที่บางคนบอก

โสมขยา ฉันทกุล. (2558, ตุลาคม) “คนที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุสู่มรดกโลก”
สารนครศรีธรรมราช. 45(10) : หน้า 78-80.

สารนครศรีธรรมราช ๔๕

กับข้าพเจ้าแบบตรงไปตรงมาว่า คุณอย่าหวังจะมาขอเอกสารใดๆ ไป เพราะฉันทำผลงานไว้เพื่อใช้เลื่อนตำแหน่ง ไม่ใช่ทำไว้เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน...สาธุ!)

ย้อนกลับมาคุยเรื่อง คนที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุสู่มรดกโลก ข้าพเจ้าคิดว่าวีรกรรมของคนเหล่านี้ก็ควรที่จะบันทึกไว้โดยละเอียด เพื่อให้เป็นบทเรียนแก่คนรุ่นหลังจะได้รู้ว่าปู่ย่าฟ้านั้นทำอะไรไว้ พระบรมธาตุจึงได้เป็นมรดกโลก เรื่องราวเหล่านี้จะเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่ช่วยกันอนุรักษ์มรดกของชาติไว้ให้เป็นมรดกโลกตราบนานเท่านาน เพราะองค์การยูเนสโก (UNESCO) นั้น หากทำไมเข้าตากรรมการเมื่อไร เช่นปล่อยให้ชุมชนบุกเบิกสภาพภูมิทัศน์รอบโบราณสถาน เขาจะดำเนินการถอดเราออกจากการเป็นมรดกโลก ตัวอย่างมีให้เห็นมา ทว่า ทรายใดที่ชาวนครยังคงความสามัคคีเอาไว้เช่นนี้ คงจะไม่เห็นเหตุการณ์อันไม่พึงปรารถนา ขอเพียงรำลึกว่า “เสียสละและสามัคคี” ดังเช่นกลุ่มคนที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันพระบรมธาตุสู่มรดกโลก ในวันนี้ยึดถือมาโดยตลอด เราก็จะไม่ถูกถอดจากการเป็นมรดกโลก

เอกสารอ้างอิง

www.thaiwhic.go.th/heritage_thai.aspx. (ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก กระทรวงวัฒนธรรม)
www.sac.or.th/databases/museumdatabase (ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย)
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร)

